

ƏKSƏRİYYƏTİNİN NƏ TİBBİ TƏHSİLİ, NƏ DƏ KLİNİK TƏCRÜBƏSİ VAR, AMMA MƏSLƏHƏTLƏR VERİRLƏR

SOSIAL ŞƏBƏKƏLƏRDƏ TİBBİ MƏSLƏHƏT DALĞASI

Tibbi təhsili və klinik təcrübəsi olmayan blogerlərin tibbi məzmunu üz tutması ciddi fəsadlar verə bilər. Blogerlik yalnız maarifləndirmə, mexanizmlərin açıqlanması ilə məhdudlaşmalıdır. Bloger heç vaxt “bu dərmanı iç”, “bu proseduru et” kimi göstəriş verməməlidir.

XANIM AYDIN

Son illərdə Azərbaycanda və dünyada sosial şəbəkələrdə blogerlərin tibbi məsləhətlər verməsi halları artıb. Milyonlarla izləyicisi olan bu şəxslər özlərini “sağlamlıq eksperti” kimi təqdim edir, tibbi terminlərlə danışır, səhiyyə ilə bağlı videolar hazırlayırlar. Lakin onların əksəriyyətinin nə tibbi təhsili, nə də klinik təcrübəsi var. Bu isə həm cəmiyyət, həm də səhiyyə sistemi üçün ciddi təhlükələr yaradır. Blogerlərin tibbi məzmunu üz tutmasının əsas səbəbi sadədir: populyarlıq, gəlir və təsir gücü. Sağlamlıq mövzusu geniş kütlənin diqqətini cəkdiyi üçün izləyici toplamaq, reklam almaq, şəxsi brend qurmaq daha asandır.

“QEYRİ-PEŞƏKAR MÜDAXİLƏLƏR XƏSTƏLİYİN KLİNİK MƏNZƏRƏSİNİ DƏYİŞİR”

Azərbaycan Tibb Universitetinin I Müalicə-Profilaktika fakültəsinin dekani, dermatoveneroloq Elşad Novruzov bildirir ki, dermatologiya sahəsində hazırda qeyri-peşəkar müdaxilələr həddindən artıq çoxdur. Həm blogerlər, həm də apteklərdə çalışan əczaçılar xəstələrə dermatoloji məsləhət verirlər və bunun fəsadları aşkar şəkildə özünü göstərir: “Məsləhət görülən kremlər ya mövcud olan xəstəliyə kömək etmir, ya da şikayətlərdə müvəqqəti azalmaya gətirir. Yəni ən yaxşı halda simptomları aradan qaldırır. Bu kremlərin məqsədi yalnız həmin kəskin an üçün vəziyyəti nəzarətə almaqdır. Lakin bu, müalicə deyil. Belə qeyri-peşəkar müdaxilələr xəstəliyin klinik mənzərəsini dəyişir. Nəticədə həkimin diaqnoz qoyması çətinləşir. Qeyd etdiyim yalnız bir xəstəlik üzərində nümunədir. Ən çox rast gəlinən hallardan biri saçda kəpəklə

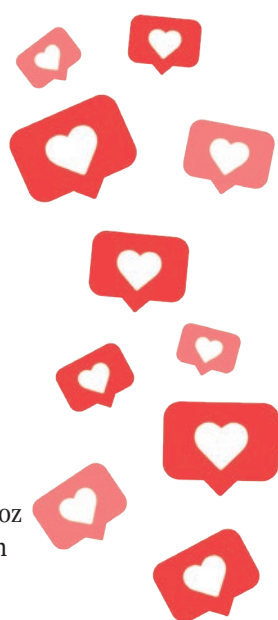
bağlı verilən yanlış məsləhətlərdir. Sabun, müxtəlif mazlar və qarışımlar tövsiyə edirlər.

Elşad Novruzov

Halbuki kəpəyin yaranma səbəbləri müxtəlif ola bilər. Onların hər birinin müalicəsi fərqlidir. Ümumi məsləhətlə bütün halları müalicə etmək olmaz”.

Həkim qeyd edir ki, problemin əsas həlli insanlar arasında düzgün tibbi düşüncə tərzinin formalaşdırılmasıdır. Hər sahənin öz mütəxəssisi var və icbari tibbi sığorta vasitəsilə hər kəs həkimə müraciət edə bilər. Buna baxmayaraq, insanlar yenə də blogerlərə daha çox etibar edirlər: “Sosial şəbəkələrdə qeyri-etik paylaşımlara görə xəbərdarlıqlar olunub. Yaxşı olar ki, bu cür xəbərdarlıq tibbi məsləhətlər verən blogerlərə də edilsin. Nəzarətin gücləndirilməsi və zəruri hallarda cərimələrin tətbiqi vacibdir”.

Həkim-terapevt Məlahət Qədirova da qeyd edir ki, sosial şəbəkələrdə tibbi savadı olmayan, özlərini məsləhətçi kimi təqdim edən blogerlərin sayı artıb: “Onlar dərmanların şampuna qatılması, təsdiqlənməmiş ampul və qarışıqlardan istifadə, müxtəlif bitkilərin qaynadılıb içilməsi, ariqlama preparatlarının özbaşına qəbul edilməsi kimi təhlükəli

“məsləhətlər” yayırlar. Bu tövsiyələrin heç biri elmi və tibbi əsas daşımır, nəzarətsiz tətbiqi isə çox ciddi fəsadlara səbəb ola bilər. İnsanlar sosial şəbəkədə gördüklərinə inanıb sınayırlar, lakin nəticədə dəri yanıqları, allergik reaksiyalar, hormonal pozulmalar və s. kimi mənfi

nəticələrlə üzləşirlər”.

Mütəxəssis bildirir ki, tibb bilik, təhsil və məsuliyyət tələb edən sahədir. Hər xəstənin problemi də fərdi yanaşma tələb edir. “Tövsiyəm budur ki, insanlar hər hansı simptom və ya narahatlıq olduqda, düzgün diaqnoz və müalicə üçün mütəlxək şəkildə ixtisaslı həkimə müraciət etsinlər”, - deyərək terapevt qeyd edib.

Məlahət Qədirova

AzVision.az saytının baş redaktoru Vüsal Məmmədov bildirir ki, xarici sosial şəbəkə səhifələrini də tez-tez izləyir. Orada həkimliklə blogerliyin sərhədləri bizdən fərqli olaraq daha dəqiq müəyyən edilir: “Düzdür, həmin ölkələrdə də bu sərhədləri pozanlar var, lakin əksəriyyət bu prinsipi qorumağa çalışır. Onlar tibbi mövzuların mexanizmini izah edir,

lakin müalicə hissəsinə keçmirlər. Məsələn, piylənmə bu gün aktual mövzudur. Xarici blogerlər piylənmənin bədənə necə yaranmasını, hansı preparatların hansı təsirləri göstərə biləcəyini və s. izah edirlər. Amma heç vaxt “filan dərmanı qəbul edin və ariqlayın” demirlər. Əksinə, bildirirlər ki, buna ixtiyarları yoxdur və insanları müvafiq mütəxəssisə yönləndirirlər. Yəni blogerlik yalnız maarifləndirmə, mexanizmlərin açıqlanması ilə məhdudlaşmalıdır. Bloger heç vaxt “bu dərmanı iç”, “bu proseduru et” kimi göstəriş verə bilməz. Bunun üçün həkimlik

lisensiyası olmalıdır. Lisensiyanın olmaması həm hüquqi, həm də mənəvi məsuliyyət yaratmalıdır. Bloger anlamalıdır ki, burada söhbət insan sağlamlığından gedir. Mənəvi tərəfləri başa düşmürlərsə, aidiyyəti orqanlar onlara hüquqi məsuliyyəti göstərməlidir. Bir neçə nəfərin cəzalandırılması digərləri üçün də dərs ola bilər”.

Baş redaktorun sözlərinə görə, bəzi blogerlər məsuliyyətdən yayınmaq üçün bioloji aktiv əlavələr – vitaminlər, minerallar və yağlar məsləhət görürlər. Bu məhsullar market və apteklərdə reseptsiz satıldığı üçün onların tövsiyəsi hüquqi məsuliyyət yaratmır. Lakin bu, insanları artıq xərcə sala bilər: “Məsələn, əgər xəstə analiz veribsə və D vitamini çatışmazlığı aşkarlanıbsa, həkim həmin çatışmazlığa uyğun dozada vitamin təyin edir və bu, ona real fayda verir. Amma analizsiz, özbaşına D vitamini qəbul edən insan üçün bunun sadəcə pul itkisindən başqa heç bir faydası olmaya bilər”.

V.Məmmədovun sözlərinə görə, insanlar blogerlərə kor-koranə inanmaq əvəzinə, sağlam düşüncəli olmalı və həkimə müraciət etməlidirlər.

Vüsal Məmmədov
Foto: Tapdıq Abdullayev
Global Photostock